

űrességet, amelyet Várhelyi prelátus halála támasztott a szegedi életben.

Élete

Várhelyi Józsefről ma már kevesen tudják, hogy nem Szeged a szülővárosa. Anyyira összenőtt ezzel a várossal az alatt a negyven esztendő alatt, amíg mint lelképásztor szolgálatában állt, hogy szegedibb volt a legszegedieskedőbb benszülőtteknél. Szerette ezt a várost, tanuja volt az újjászületésének, fejlődésének, serényen munkálkodott fejlesztésén, csinosisításán, modernizálásán egész pályafutása alatt. Igazi diszpolgára lett Szegednek a szó legtisztább, legnemesebb értelmében.

Békésmegyéből származott. Édesapja vármegyei tisztviselő volt Békésen, korán, 45 éves korában meghalt, Várhelyi József, aki 1857-ben született, nyolc éves volt akkor, amikor elveszítette édesapját. Martiréletű édesanyjára nehezedett a nagy család eltartásának, felnevelésének minden gondja. Emberré nevelte valamennyi gyermekét. Józsefet tízéves korában, éppen a kiegyezés esztendejében a premontreinek nagyváradi gimnáziumába adta. Várhelyi preláthus sokszor elbeszélte, hogy milyen nagy volt országjárta ebben az évben az öröm. Az abszolútizmus nyomása alól felszabadult emberek nagy, nemzeti színű kokárdákat tűztek a mellükre és úgy ünnepelték a Bach-korszak halálát. A kis Várhelyi József lelkében a nagyváradi gimnázium falai között érlelődött meg az elhatározás, hogy pap lesz, Jézus Krisztus, a krisztusi szeretet igazi papja. Szorgalmasan tanult, 1876-ban tette le az érettségi, 1926-ban lett volna az 50 éves érettségi találkozója, azonban nem tartották meg. Hajdani osztálytársai közül azok, akik még éltek, valamennyien az elszakított országrészekben látkak és nem jöhettek össze a találkozóra.

Várhelyi József a nagyváradi gimnáziumból a temesvári teológiára került és négy év múlva, 1880-ban szentelték fel. Első szentmiséjét szülőfalujában, Békésen mondta és Torontálmegegye egyik kis falujában, Szajánban lett káplán, a Révay bárók birtokán. Első plébánosa Kristóffy Józsefnek, a későbbi darabont-kormány belügy-miniszterének volt a nagybátyja.

Papi pályája

Hetvenedik születésnapja alkalmából, 1927-ben, papi pályájának kezdetéről ezeket mondotta:

— Papi pályámat azzal a belső fogadalommal kezdtem meg Szajánban, hogy életemet a nép javára szenteljem. Állandóan szociális problémákkal foglalkoztam, ezen a téren igyekeztem a köznépek érdekeit szolgálni, mert megláttam azt a nagy gazdasági nyomoruságot, amelyben a szabadságharc alatt felszabadított jobbágyok gyermekei szenvednek. Talán ez volt az oka annak, hogy Szaján szinmagyar népe káplánoskodásom alatt nagyon megszeretett és amikor a csanádi püspök Törökbecsére helyezte át 1883-ban dr. Szentklárai Jenő ottani plébános mellé káplánnak, Szaján község előjárósága küldöttségileg kérte a püspököt az át-helyezés visszavonására.

A püspök nem teljesíthette a szajániak kérését és a fiatal lelkész átköltözött Törökbecsére, de Szentklárai Jenőnek, a budapesti egyetem későbbi tanárának plébániájára, de két év múlva, 1885-ben visszakerült első plébánosa, Kristóffy mellé, akit időközben Apátfalvára helyeztek át plébánosnak. Itt ismerkedett meg Kristóffy Józseffel és igen meleg barátság fejlődött ki közöttük, amely Kristóffy nemrég bekövetkezett haláláig tartott. A szomorú sorsu magyar politikus »Magyarország Kálváriája« című hatalmas munkáját, amely nemrég jelent meg, dedikálva küldötte el Várhelyi prelátnak, Kristóffy József főjegyzője volt a megyének abban az időben.

Felsőtyán

Várhelyi József Szegedre 1888-ban került, a rókusi plébániára, Ivánkovics plébános mellé. Ivánkovics akkor országgyűlési képviselő volt és helyette a fiatal Várhelyi adminisztrálta a rókusi plébániát. Rókus népe hamar megszerette és fájó szívvel bucsuzott el tőle, amikor a belvárosi plébánosává megválasztott Vargha Ferenc kisteleki plébános helyére rendelte a püspök adminisztrátornak. Egy év múlva a közgyűlés Felsőtyán plébánosává választotta meg a békési születésű papot és ezzel áttörte azt a tradíciót, amely nem engedte meg, hogy a város kegyurasága alá tartozó plébániát idegen származású pap kapja meg. Várhelyi József volt az első, aki kegyuri plébánia élére került idegen létére. De már akkor szegedinek érezte mindenki ebben a városban. 1894-től 1907-ig volt Felsőtyán plébánosa és ezalatt a tizenhárom év alatt úgy összeforrott a felsőtyániaiakkal, hogy még most is sajnálkozva emlegetik távozását. Várhelyi József indította meg ezt az elhanyagolt tanyarészt a civilizálódás útján. Először mozgal-

mat indított a felsőtyániai templom felépítése érdekében. A templom fel is épült.

— Amikor Felsőtyánra kerültem — mondotta nemrég — szomorúan kellett tapasztalnom, hogy a felsőtyániai gazdák igen hátramaradtak, fogalmuk sincs az észszerű gazdálkodásról, nem tudják kihasználni azokat a lehetőségeket sem, amelyek a sovány föld nyújt számukra. A szegénység, a nyomor általános volt. Megalakítottam a gazdakört és rövidesen elértem, hogy Felsőtyán népe megbizott bennem. Láttam, hogy jó szándékkal szeretnék javítani helyzetén. Meghonosítottam a gazdasági kiállításokat, mezőgazdasági versenyeket rendeztem, hogy felkeltsem a gazdák ambícióját. Foglalkoztam a gazdák téli foglalkoztatásának problémájával, tanfolyamokat szerveztem, amelyeken megtanulhatták a gazdák, hogy a téli hónapok alatt maguk is elkészíthetnek sok mindent, amire a gazdaságban szükségük van.

Rövid idő alatt egészen megváltozott Várhelyi József tanításának, utmutatásának nyomán a felsőtyániai élet. A gazdák egyre szebb dolgokat produkáltak és a szép fejlődésnek indult háziipar termékeiből a lelkes pap kiállítást rendezett. Ennek a kiállításnak híre ment az egész országban és Darányi Ignác akkori földművelésügyi miniszter is meglekintette a kiállított dolgokat és őszinte elragadtatással gratulált Várhelyinek az elért nagyszerű eredményekért.

Szegeden

Felsőtyánról a rókusiak vitték el Várhelyi Józsefet és Rókus plébánosa maradt egészen a háború kitöréséig. Rókuson ugyanazt a munkát folytatta, mint Felsőtyánban. Azonnal felfedezte az elhanyagolt városrészek súlyos szociális problémáit és ő szervezte meg a külvárosi mozgalmat, amelynek azóta nagyon sok politikai elősége akad. Harcolt a vízvezetékért, a világításért, a csatornázásért és eredményeket is ért el, mert szavának mindig sulya volt.

A közgyűlés 1914-ben egyhangulag belvárosi plébánossá választotta és így megkapta a legdiszesebb szegedi plébániát, amelynek betöltője főpapja is ennek a városnak.

Hetvenedik születésnapja alkalmából arra a kérdésre, hogy mi szerepe még megérni, ezeket mondotta:

— A fogadalmi templom felszentelését... de félek, hogy pénzühiány miatt erre tulsoká kerülhet csak a sor. Megértem a felsőtyániai templom felszentelését. Rókuson is az én időmben épült fel a templom, de alig épült fel, be kellett jönnöm a Belvárosba, a régi Szent Demeter-templomba. Nagyon szeretném megérni az új templom felszentelését...

Megérte és ma az egész ország úgy ismeri, mint a fogadalmi templom plébánosát.

— Erre a három új templomra gondolok vissza a legszívesebben — mondotta négy eszten-

Vad összecsapás a francia kamarában Laval miniszterelnök és Franklin-Bouillon között

Tettlegesség az ülésterem kijáratánál

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.) Párisból jelentik: A kamara mai ülésének végén példátlanul heves összecsapás játszódott le Laval miniszterelnök és Franklin-Bouillon képviselő között, amely majdnem verekedéssé fajult.

Franklin-Bouillon ugyanis szemrehányást tett a miniszterelnöknek, hogy még a Hoover-tárgyalások befejezése előtt nyári szünetire akarja küldeni a parlamentet. Heves disputa fejlődött ki, aminek Laval azzal vetett véget, hogy hirtelen faképnél

hagyta Franklin-Bouillont és a kijárat felé indult.

Franklin-Bouillon magából kikelve rohant Laval után, akit két karjánál megragadott, hogy megakadályozza távozását. Laval kirántotta magát és jobbát ököibe szorítva, a képviselő arcába akart ütni.

Gaston Guérard államtitkár hirtelen odaugrott és mefogta Laval ütésre emelt kezét. Franklin-Bouillont két miniszter fogta közre és kiteszkolta a teremből.

Romániában ötven százalékkal csökkentik a tisztviselők fizetését

Bukarest, július 3. A Lupta értesülése szerint a kormány olyan javaslatot készít elő, amely 50 százalékkal csökkenti a tisztviselők fizetését. A javaslat szerint a tisztviselők elvesztik azt a jogukat is, hogy a fizetés leszállítása ellen a bíróságnál tiltakozhassanak. A lap szerint a javaslat még ebben az ülészakban a parlament elé kerül, valószínűleg szeptemberben.

Felgyújtották egy spanyol városban a kapucinus kolostort

Madrid, július 3. A forradalmi szindikalisták csütörtökön La Corunában népgyűlést tartottak. A gyűlés után a tömeg zárt menetben végigvonult a városban és felgyújtotta a kapucinosok kolostorát. Néhány perc alatt az épület lángokban állott. A tűoltóság csupán a szomszédos épületek megvédésére szorítkozhatott. Amikor a rendőrség a gyújtogatókat le akarta tartóztatni, közáporral és botokkal támadta meg őket, úgy, hogy katonaságnak kellett helyreállítani a rendet. Számos tüntető megsebesült.

Tökéletes fényképmásolatokat

angol *Wellington*

S. C. P. gázfény,

vagy **Seltona** önszinező napfénypapiron érhető el.

105. +apható

Liebmann *Írástészernél*
Kelemen u. 12

dővel ezelőtt —, meg arra a szeretetre, amelylyel papi pályámon találkoztam. Az igazi szeretet nagyon jól esik és úgy érzem, hogy van benne részem, mert nem csak a hveim szeretnek, hanem szeret ennek a városnak minden másvallású polgára is. Ezt az általános szeretetet annak köszönhetem, hogy soha nem különböztetem meg egymástól az embereket. Ha visszanezék életemre, boldog örömmel tölt el, hogy pap lettem, mert úgy érzem és úgy tapasztalom, hogy az a pap, aki krisztusi hivatásának él, a társadalomnak csak hasznára lehet. Követhezi mindenki politikai meggyőződését, csak a végletekbe ne menjen vele. Én tiszteletben tartottam mindenkinek a meggyőződését, de megkivántam, hogy az enyémet is tartásák mások tiszteletben, bár politikailag sohasem exponáltam magam. Talán ez a magyarázata annak, hogy még a proletárdiktatura alatt sem volt semmiféle kellemetlenségem. Csendes munkával törekedtem a felzaklatott lelkek kiegyensúlyozására. Krisztus papja voltam akkor is és a szeretet volt a hitvallásom...

Egyházi hatósága mindig megbecsülte. Rókusi plébános volt, amikor tiszteletbeli kanonokká nevezték ki, a Belvárosban pedig espressé. Nem sokkal később a pápa prelátsává nevezte ki. A fogadalmi templom fölszentelése alkalmával pedig megkapta a kormányzótól a polgári érdemkeresztet.

Az utolsó út

Az elhunyt főpapot a város a maga halottjának tekinti. Temetése vasárnap délután lesz. A fogadalmi templom keleti kistornyának kápolnájában ravatalozzák fel behalszamosított holttestét és a templom terraszáról temetik el a fogadalmi templom kriptájában. A fogadalmi templom kriptájának első lakója így a fogadalmi templom első plébánosa lesz. Hétfőn délelőtt tíz órakor mond misét a megyéspüspök a gazdátlaná vált templomban a Krisztus papjának lelki üdvösségéért.